

PETEĨ ÑE'ËMONDO OÑEIKUMBY'YVA

Liliana Bodoc

Omoha'anga Cecilia Varela

Ombohasa guaraníme Adán Fernández ha Sixta Sosa

Ko aranduka ha'e: mba'e

Presidente

Dr. Alberto Fernández

Vicepresidenta

Dra. Cristina Fernández de Kirchner

Jefe de Gabinete de Ministros

Ing. Agustín Rossi

Ministro de Educación

Lic. Jaime Perczyk

Unidad Gabinete de Asesores

Prof. Daniel José Pico

Secretaría de Educación

Dra. Silvina Gvirtz

Subsecretario de Gestión Educativa y Calidad

Lic. Mauro Di María

Subsecretario de Educación Social y Cultural

Lic. Alejandro Horacio Garay

Directora Nacional de Educación Primaria: Mg. Cinthia Kuperman
Seguimiento editorial: Noelia Forestiere, Pablo Clementoni, Gabriel Szklar

Directora Nacional de Inclusión y Extensión Educativa: Pilar Piccinini

Coordinadora del Plan Nacional de Lecturas: Natalia Porta López
Gestión de derechos: Verónica Varela. Corrección y asistencia editorial: María Aranguren

Coordinadora de la Modalidad de Educación Intercultural Bilingüe: Lic. Adriana Serrudo

Coordinación de Materiales Educativos
Coordinadora general: Alicia Serrano. **Coordinador editorial:** Gonzalo Blanco.
Edición: Ana Feder, Alcira Bas, Gabriela Nieri, Martín Glatzman, Paola Iturrioz, Fernanda Benítez.
Diseño y diagramación: Elizabeth Sánchez (PNL), Mario Pesci, Paula Salvatierra.
Colaboración: Fabián Ledesma

En: *Reyes y pájaros*. © 2007, Liliana Bodoc © 2017, Grupo Editorial Norma
Ilustraciones de Cecilia Varela
Traducción de Adán Fernández y Sixta Sosa

Bodoc, Liliana
Peteĩ ñe’ẽmondo oñeikumby’ỹva / Liliana Bodoc; ilustrado por Cecilia Varela. - 1a ed. - Ciudad Autónoma de Buenos Aires: Ministerio de Educación de la Nación, 2022.
32 p.: il.; 28 x 20 cm. - (Historias x leer)
Traducción de: Adán Fernández; Sixta Sosa.
ISBN 978-950-00-1699-5
1. Literatura Argentina. I. Varela, Cecilia, ilus. II. Fernández, Adán, trad. III. Sosa, Sixta, trad. IV. Título.
CDD A860.9282

2022, Ministerio de Educación de la Nación, Pizzurno 935, CABA, República Argentina
Material de distribución gratuita, prohibida su venta.

**Peteĩ ñe’ẽmondo
oñeikumby’ỹva**

Liliana Bodoc

Omoha’anga Cecilia Varela

Ombohasa guaraníme Adán Fernández
ha Sixta Sosa

Añete ha'e peẽme, kuñakarai ha
karaikuéra, ko ñe'ẽmondo oikóramo
ikatúta avakuéra ko tavaopegua
oñepyrũ ombohape jey hekopy ha
hekoporã. Toiko ko ára, ko'ěrõ
ha katuete.

Peteĩ jepopete'atãme oñepyrũva pe
“Toiko” reheve ha opáva heta aravo'i rire,
omopirĩ pe oñe'ẽvape.

Ha'e pe karai oñepyrũva, pe ñe'ẽmondo ipeteĩva ha ohupyty pyahuetéva pe "Mba'eporã Ñangarekoha" ipoguýpe.

Añete, pe poguy tekora ndaipori'akuevoi Severo Cuasimorto ojupi mboyve ha opaite voi oheja rire. Cuasimorto ha ipoguy tekora ha'e'akue peteĩete, peteĩ hete ha hi'anga.

Pe karai Cuasimorto tembiapo ñepyrũha ha peteĩetéva ha'e'akue jejavy jepe'a ava tavaopeguái, ndohejareíri jejavýpe ha pe mba'evai ñemotĩ jepe'a!

Ára ha pyhare ohasa rire imba'apoha
rendápe, oipytehápe café rykue iróva ha
ho'uhápe limõ galleta'i, Severo opu'ã mbarete.
Oguereko henonde ha yvate peteĩ kuationhaipyre
ha'ete ohai'akue. Pe ñe'ẽmondo'apo heta aravo
omomba'apo'akue chupe ha'e arandurokyete. Ha
omokangy peteĩ táva tuichakue.

Taha'eha'éva ijary, imeña térã
hembiaapo, avakuéra tavaopegua ojavy,
oñembotavy, ojapo hekopegua'ỹva,
oñepysãnga térã ho'a sapy'a ramo,
ojapose térã ojapose'ỹme, oñeme'ëta
chupe peteĩ MBA'E hógape ojehupyty
mboyve mokõiparundy aravo...

MBA'E ha'e pe ñe'ẽ oiporavo'akue Severo Cuasimorto ñe'ẽmondorã ha kóva, ha'ete, pe ohupytyva hembiaapo vaíva. Opaichagua ysaja, Ijapu'áva, nandíva, hesakáva, iñypytüva, ipohýiva, ivevúiva, ikua'ipáva, michĩmíva térã tuichavéva.

Pe mba'e ysaja ojupytyhápe pe jejavy oikóvandi ha'e peteĩ mba'e Severo oguerahava'ekue ijehe ikahõme.

Upéicharõ jepe he'i, hatã porã, mba'épepa iporã ko jehesape'a:

1. Ñane MBA'E OPOROMBO'ÉVA
ojegueraha vove ogaha rupi,
ohechava'erã opavave ogaykeregua
ha péva, ndaipóri ja'e'arã,
oguerúta ñemotĩ hembiapovaívape.

2. MBA'EKUÉRA, oñemoĩmante'arã
peteĩ ojekuaa haġuáme ogahápe,
imandu'a mante haġua umi jejavy
ojejapóva omondykýtava ohóvo pe
hekovaíva oñembyasy haġua.

¡Apañuai memete!

Ogaykeregua heko porãva oikovai oñondive.
Avakuéra oñakãity joa ha irari.

Tovakuéra ñembyasy vai, ndojekarusevéi
mesápe ha pyhare ikerajopy. Ivaivéva pe
py'akangy ha ñemotĩ apytépe, umi ojejavýva
oiko py'ýive.

$$9 \times 8 = 52$$

Cuasimorto MBA'EKUÉRA oĝuahẽ peteĩ
mitã'i ojavýva irundy mesa mbohetarã rógape:
pe kuñataĩ ijapúvape; pe omba'apohápe
opytava'ekue oke ha oĝuahẽ uperiréma
imba'apoha rendápe.

Ha nei, peteĩ árape peteĩ karai ojekuaa'ýva
oguerahase peteĩ vosa kumandaichagua reheve.
Peichahágui osoro pe vosa ha kumanda ra'ýĩ
ojejapipa agotyo, pegotyo. Pe karai omaña
kyhyje ijerére, ohecha raëte peteĩ jejavy tuicha
ha ipyguáva.

Oñepy'amongeta'ýme mokõi jey, omonandi
hygepýpe pe kumandaichagua vosa ha ovy'a
heseve.

Ñe'ẽñemíme omombe'u hembirekópe, kóva
imemby kuñáme, imemby kuña iménape ha
iména karia'y omba'apóva pohãraitýpe. Upéicha,
sapy'aitépe, opavave oñepyrũ ohecha pe
ojavývape peteĩ ideprovécho haġuáicha.

Peteĩ ombosa'y kiritoreñoi jeguakáicha.

Ivaivéntema! Avakuéra oipuruka ojupe
jejavykuéra

—Rerekónepa peteĩ jejavy ikatuva'erã
aipuru amosaingo haġua akãngao?

—Reipurukamína chéve nde jejavy
amyendyve haġua tata.

Pe sarambi oġuahẽ ñepu'ãmbáme
ogayguakuéra ombyatypárõ guare
jejavykuéra ha ojapo mitã ñembosarairã
táva vy'arendápe.

Severo Cuasimorto ojokosemo'ã pe ñepu'ãmba guasu, ha katu ohechakuaa ramo guare ndaikatumo'ãiha, py'akangy ha py'a rasy reheve he'i sapy'a ha oipykúi upégui oheja'ỹme pypore.

Ojapo péva peteĩ pyharevete. Ogueraha peteĩ mba'yru oñongatuhápe ñe'ẽmondo ha sa'imimi limõ galleta'ínte. Ipo nandihápe, ogueraha peteĩ yvyra po'i puku.

Peteĩ tavaopegua opu'ã voíva ohecha ohoha hína.

Jajoecha peve Cuasimorto! Mba'e piko pe yvyra guasu regueraháva nendive?

—Jevavy peteĩete ajapova'ekue che rekovépe.

—Ha mba'épe piko rejavy, Severo Cuasimorto?

Ajeroviahaguére tavaogua hekoporãse'ỹvare.

Ohasarire aravo, Severo Cuasimorto osẽ
ohóvo pe ka'aguy oĩva tavao jerere otopávo
ysyry henyhechovi. Yryvovo ombojupytýva
mokõive yrembe'y ojejaho'ipa, ohape
jokóva opavave oğuãhesẽva, térã ha'éicha
ohoséva'ekue mombyryete.

Ohasáma aravo, ha Cuasimorto,
yvate ha piru, hovyũ ha kanguesẽmbáva
oñepyrũma iro'y ha ivare'a. Ha okyhyje
michĩmi, pe ka'aguy ndojoguáihaguére
mba'evépe pe koty imba'apohápe
ykeirundyjojáva ha ñypytũva.

Cuasimorto heta omaña jey pe MBA'E
ha'ete oiporavopyre ha ipahaitépe
ipy'apeteĩ. Ja'éna añeteguáva...! Heta ára
ohasa oñemopy'a peteĩ haġua, marõ
ipahaitépe ojapo.

Ojapyhy yvyra, ijuru iguyoty oñemoĩ
hi'ári ha, ijyva pytyvõme, ohasa ysyry ambue
yrembe'ýpe.

Mbohetia'e térã mbohetia'eÿro jepe Karai
Severo Cuasimortope omonei katuite chupe
pe ojavýa ha'erupi, ta'angapy'ãrekomi rupi, ao
he'õmba ikatu omotenonde jey hape.

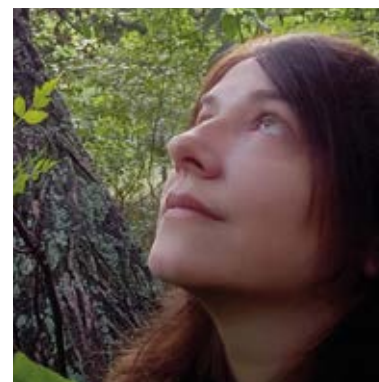
LILIANA BODOC

Santa Fe táva (Santa Fe) 1958-2016. Mbo'ehára ha Ñe'ẽporãhaipyre Pyahu mbo'ekuaaháarakue ha haihára. Imombe'upy ñepyrurã *Los días del venado* oĩ teraguasu Premio Andersen apytépe ha umi mbohapy aty ndive ombyaty *La saga de los confines* oiko chugui peteĩ ymaguare pyahu.

Ohai opáichagua tembiechakuaa, los mombe'urã de *Reyes y pájaros*, *Sucedió en colores*, *El día que San Pedro viajó en tren* y las tembiasagua'u *Elisa, la rosa inesperada* ha *El espejo africano*.

ADÁN FERNÁNDEZ

Asunción-Paraguay, 1989. Ha'e Guarani ha Avano'õkuaáme mbo'ehára ha avei Psicopedagogo. Oporombo'éva Coordinación de Educación Intercultural Bilingüe de Formosa atýpe.

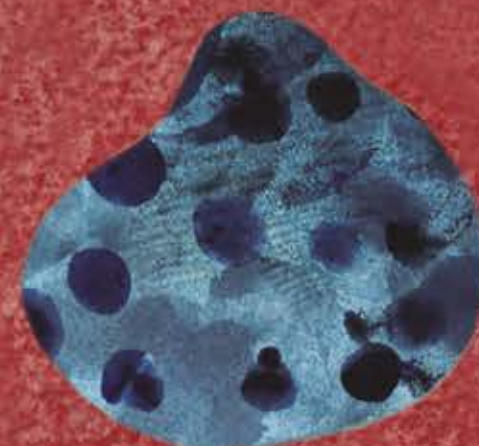
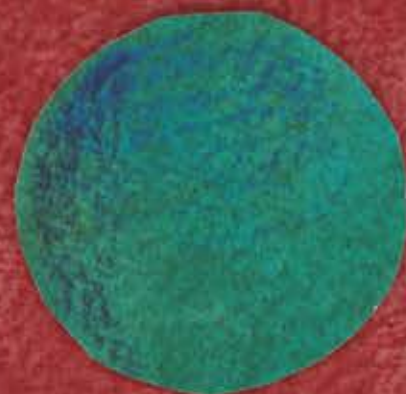
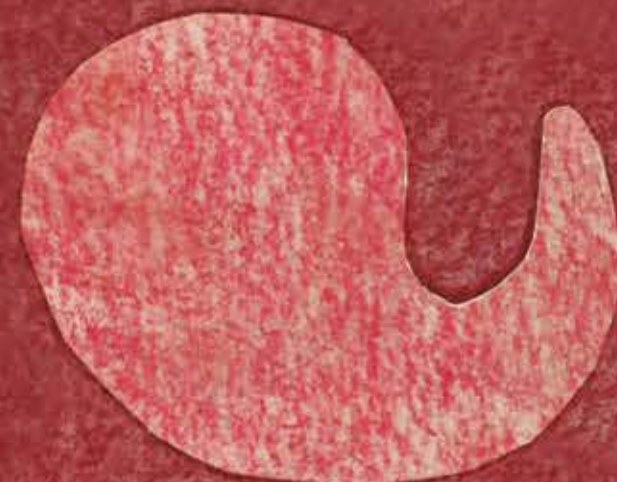
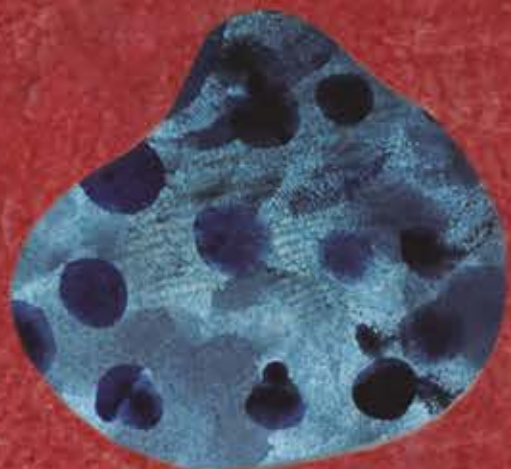
CECILIA VARELA

Ciudad de Buenos Aires, 1973. Oñemoarandu Bellas Artes-pe ha oñepyrũ omba'apo piníme, grabado ha el diséño. Oiko poapy ary México-pe oñemoaranduve haguépe ñemoha'anga aranduka mitãme ğuara ha oñhepyme'ẽ Primer Premio del Catálogo de Ilustradores de CONACULTA. Hetáichagua hembiaapo apytépe oñhepyme'ẽ: *Otto y Kimoti*, con texto de Sandra Siemens Fundación Cuatrogatos re ha *La jaula* con texto de Germán Machado en las listas White Ravens ha Banco del Libro de Venezuela gui.

SIXTA SOSA

Alberdi-Paraguay, 1978. Ha'e Guaranimegua mbo'ehára. Oporombo'éva Coordinación de Educación Intercultural Bilingüe atýpe ha kuatiakuérapegua kuñakuéra Secretaría-pe Formosa-pe.

Mombe'upy ñemoñe'ẽrã

Remoñe'ẽ haġua ne mbo'ehárandi.
Remoñe'ẽ haġua neaño ha ambuéndi.
Ñemañarã, hendurã ha ñemosarambirã.

Ko aranduka'aty oĩ pairundy mombe'urã
haiharakuéra mba'e ñane retãmegua
oñemoha'angáva ava ikatupyryvévare.
Poteĩ oñembohasa po ava ñe'ẽme.
QR rupive retopáta aranduka'aty hesakã
porãva - oĩva Argentínape ñe'ẽ ha'angápe
ha jehaipyrepete - Ipurorãva Orquesta
Federal Infantil ha Juvenil pe Programa
Nacional Orquesta ha Coro-re.
Ko'ã arandukakuéra oġuahẽ opavave
mitãnguérape oĩva mbo'ehaópe tetã
tuichakue.

Nderekoite emoñe'ẽvo.

Peteĩ ñe'ẽmondo oñeikumby'ỹva

Karai Severo Cuasimorto, Mba'eporã
Ñangarekoha, Ijapopyrã pya'ete
avakuéra hekovai'aja heko jehechaukáta.
Ndahi'arei avakuéra tavaopegua otopávo
hape porã pe apañuái ojavýrõ.

Versión
multimedia

Versiones
en lenguas
indígenas

